

**КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА
ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ ПІДПРИЄМСТВА**

Анотація. Проведено комплексну оцінку фінансових ризиків ПАТ "Елтіз" за допомогою показників аналізу ступеня впливу ризику інфляції, показників фінансової стійкості підприємства та фундаментального методу.

Аннотация. Проведена комплексная оценка финансовых рисков ПАТ "Элтиз" при помощи показателей анализа степени влияния риска инфляции, показателей финансовой устойчивости предприятия и фундаментального метода.

Annotation. A complex evaluation of the financial risks of the PLC "Eltiz" was carried out using indicators of inflation influence and financial stability and the fundamental method.

Ключові слова: комплексна оцінка, фінансовий ризик, фінансова стійкість, зона ризику, фундаментальний метод.

У сучасній економічній ситуації підприємства змушені функціонувати в умовах значного впливу фінансових ризиків та нестабільності як внутрішнього, так і зовнішнього середовища. Тому важливим є використання адекватної методики їх оцінки, відповідної умовам ринкової економіки. При цьому вона може включати як визначення загального стану фінансової діяльності підприємства за допомогою окремих інструментів фінансового аналізу, так і розробку інтегрального показника. Особливо гостро ця проблема постає перед промисловими підприємствами, для яких оцінка рівня фінансових ризиків є одним з актуальних завдань практичної діяльності.

Значний вклад у розробку методологічних основ аналізу фінансових ризиків підприємства зробили такі провідні економісти, як: Бланк І. О., Вітлінський В. В., Гранатуров В. М., Донець Л. І. та ін.

Метою статті є проведення удосконалення методичних підходів до проведення комплексної оцінки фінансових ризиків підприємства та їх застосування на прикладі ПАТ "Елтіз".

В економічній літературі існує значна кількість методик оцінки фінансових ризиків, одні з яких дозволяють виявити зовнішні загрози, інші розглядають ризики, що генеруються у внутрішньому середовищі діяльності суб'єкта господарювання. При цьому кожен із них акцентується на аналізі певної групи фінансових ризиків залежно від джерел їх виникнення, не враховуючи специфіки іншої групи. Для більш ефективної оцінки повинен використовуватися комплексний метод, що буде поєднувати обидва підходи та дозволить проаналізувати всю сукупність фінансових ризиків підприємства.

Для визначення впливу фінансових ризиків, що генеруються зовнішнім середовищем, розраховується вплив інфляційних процесів на діяльність підприємства, що проводиться з застосуванням двох параметрів: E1, що показує порівняння коефіцієнтів зростання доходу, розрахований як темп зростання виручки підприємства від реалізації продукції, з індексом інфляції, E2 – прибуток (збиток) від операційної діяльності [1, с. 363]. Результати розрахунків відображені у табл. 1.

Таблиця 1

Розрахунок показників аналізу ступеня впливу ризику інфляції

Показник	2010 р.	2011 р.	2012 р.
Коефіцієнт зростання доходів (КРД)	1,101	1,606	0,899
Індекс інфляції (Іінф)	1,091	1,046	0,998
E1	КРД ≥ Іінф	КРД ≥ Іінф	КРД ≤ Іінф
E2	збиток	збиток	збиток
Оцінка ризику	критичний	критичний	неприпустимий

Таким чином, розглядається вплив інфляційного ризику – ризику того, що у процесі зростання інфляції одержувані грошові доходи знецінюються з погляду їх реальної купівельної спроможності швидше, ніж зростають. Згідно з даним аналізом ПАТ "Елтіз" протягом 2010 – 2011 рр. знаходився в зоні критичного ризику, коли існувала вірогідність як втратити прибуток, так і недоотримати ймовірну виручку і їх витрати відшкодовуються власним коштом. У 2012 р. підприємство знаходилося в зоні неприпустимого ризику, що у процесі продовження подібної тенденції означає достатньо високу вірогідність настання банкрутства.

Найбільш повно фінансові ризики, які генеруються у внутрішньому середовищі підприємства, оцінюються під час аналізу його фінансової стійкості, що відображає ефективність діяльності конкретного суб'єкта господарювання.

Для визначення ступеня ризику фінансової стійкості застосовуються показники, що враховують, з одного боку, джерела фінансування запасів, які використовуються підприємством, а з іншого – дають можливість зробити висновок щодо загального ступеня залежності суб'єкта господарювання від зовнішніх джерел фінансування [2, с. 82], наведені у табл. 2.

Таблиця 2

Розрахунок абсолютних показників фінансової стійкості підприємства протягом 2010 – 2012 рр.

Показник	2010 р.	2011 р.	2012 р.
1	2	3	4
1. Власні обігові кошти	-447,20	123,60	334,30
2. Довгострокові зобов'язання	0,00	0,00	0,00
3. Наявність постійних та довгострокових пасивів для фінансування запасів	-447,20	123,60	334,30
4. Короткострокові кредити банків	0,00	0,00	0,00
5. Загальна сума основних джерел фінансування запасів	-447,20	123,60	334,30
6. Запаси	3 216,00	2 155,30	2 777,50
7. Надлишок (нестача) власних обігових коштів	-3 663,20	-2 031,70	-2 443,20

Закінчення табл. 2

1	2	3	4
8. Надлишок (нестача) власних обігових коштів та довгострокових зобов'язань	-3 663,20	-2 031,70	-2 443,20
9. Надлишок (нестача) основних джерел фінансування запасів	-3 663,20	-2 031,70	-2 443,20

Як видно з проведених розрахунків, ПАТ "Елтіз" характеризується кризовим фінансовим станом, що вказує на можливість банкрутства підприємства. Така ситуація свідчить про нездатність підприємства розраховуватися за своїми зобов'язаннями. Вона стає причиною неприпустимого фінансового стану в поточному періоді, що призводить до втрати фінансової рівноваги в довгостроковій перспективі.

Рівень залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування на основі відносних показників подано в табл. 3.

Таблиця 3

Відносні показники фінансової стійкості підприємства у 2010 – 2012 рр.

Показник	2010 р.	2011 р.	2012 р.
1. Коефіцієнт автономії	0,10	0,16	0,15
2. Коефіцієнт фінансової залежності	9,92	6,17	6,72
3. Коефіцієнт фінансового ризику	8,92	5,17	5,72
4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-0,65	0,07	0,20
5. Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень	0,00	0,00	0,00
6. Коефіцієнт довгострокового залучення коштів	0,00	0,00	0,00
7. Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел	1,00	1,00	1,00

Згідно з коефіцієнтом автономії (коефіцієнт концентрації власного капіталу) протягом 2010 – 2012 рр. не більше 16 % власних коштів підприємство авансувало у свою діяльність, що свідчить про недостатню фінансову стійкість. Тобто спостерігається високе значення показників його фінансової залежності, що означає збільшення частки позикових коштів у фінансуванні функціонування підприємства, а, отже, і велику загрозу втрати фінансової незалежності.

При цьому на 1 грн власних коштів у 2010 р. припадало 8,92 грн позикових, однак уже наступні 2 роки характеризуються зниженням коефіцієнта фінансового ризику, що свідчить про послаблення залежності підприємства від зовнішніх інвесторів та кредиторів і покращення фінансової стійкості.

Крім того, частина власного капіталу, яка знаходиться в обігу, протягом проаналізованого періоду, збільшилась й у 2012 р. склала 20 %, що свідчить про достатню гнучкість його використання. Подібна тенденція є позитивною в діяльності підприємства, оскільки у 2010 р. власні кошти у повному обсязі були капіталізовані і виникла потреба у залученні позикових, проте значення показника маневреності власного капіталу все ще є нижчим за бажане.

При цьому довгострокові пасиви підприємства складаються лише з власного капіталу внаслідок відсутності довгострокових зобов'язань у фінансуванні діяльності ПАТ "Елтіз". Тобто необоротні активи підприємства не

фінансуються зовнішніми інвесторами, що виступає неоднозначним фактором, оскільки, з одного боку, свідчить про незначну залежність від інвесторів, а, з іншого, може характеризувати неефективну політику підприємства щодо залучення і використання фінансових ресурсів.

Іншою важливою складовою під час комплексної оцінки фінансових ризиків є використання фундаментального методу [3, с. 227], у процесі застосування якого, виходячи з головних цілей компанії (прибутковості, стабільності, фінансової безпеки), аналізуються як внутрішні, так і зовнішні чинники (табл. 4).

Таблиця 4

Оцінка фінансового ризику за фундаментальним методом

Показники	Розрахунок	2010 р.	2011 р.	2012 р.
1	2	3	4	5
1. Податкове навантаження	Чистий прибуток / прибуток до оподаткування	0,96	0,97	0,82
2. Боргове навантаження	Чистий операційний прибуток – сплачені податки / прибуток до оподаткування	-3,93	-5,58	-18,28

Закінчення табл. 4

1	2	3	4	5
3. Амортизаційна віддача	Прибуток до оподаткування / прибуток до оподаткування + амортизаційні відрахування – переоцінка активів	0,22	0,25	0,09
4. Структура витрат	Прибуток до оподаткування / виручка = 1 – ((оплата сировини / виручка) + (оплата праці / виручка) + (накладні витрати / виручка))	0,03	0,03	0,01
5. Оборотність активів	Виручка / активи	2,39	3,17	2,33
6. Фінансовий важіль	Позиковий капітал / власний капітал	8,92	5,17	5,72

Як видно з табл. 4, для підприємства характерно зменшення податкового навантаження протягом 3 років у процесі збільшення боргової та амортизаційної віддачі, що також свідчить про значний рівень фінансових ризиків на підприємстві.

Таким чином, можна зробити висновок, що використання комплексного методу оцінки дає змогу проаналізувати вплив як внутрішніх, так і зовнішніх фінансових ризиків на діяльність підприємств і є найбільш адекватним до реальних умов їх функціонування.

Наук. керівн. Берест М. М.

Література: 1. Яришко О. Управління фінансовими ризиками на підприємствах / О. Яришко, Є. Ткаченко, М. Кукушкіна // Економічний аналіз. – 2011. – Вип. 9. – С. 361–365. 2. Методичні рекомендації до виконання практичних завдань з навчальної дисципліни "Фінансовий аналіз" для студентів спеціалізації "Фінанси" денної форми навчання / укл. М. М. Берест. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2009. – 39 с. 3. Зоріна О. А. Методи аналізу фінансових ризиків / О. А. Зоріна // Міжнародний збірник наукових праць. – 2010. – Вип. 20. – С. 221–229.